

REDACTIUNEA,
Tipografia și Administra-
țiunea

BRAȘOV, Piața-mare 80.
Scrieri nefrancoate nu se primesc.
Manuscrisurile nu se restituie.

INSEERATE:
se primesc la Administra-
țiunea Brașov și la birou-
rile următoare:

Vienna la M. Dukas Nachf., Heinrich
Schalek, Rudolf Mosse. — In Buda-
pesta la E. Kohnstein Bernat, Julius Leo-
pold, Blockner I.

PREȚUL INSEERATELOR:
Un șir pețit 20 bani pen-
tru o publicare. Publicări
mai dese după tarife și înveții.
Reclame pe pag. a 3-a 1
șir 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXXIII.

Telefon: Nr. 226.

„GAZETA” apare ZILNIC.
Abonamente pentru Austro-Ungar.
pe un an: —
24 cor. pe 6 luni 12 cor. pe trei
luni 6 cor. — N-rii de Duminecă:
patru cor. pe an.

Pentru România și străinătate:
un an 40 franci, pe șase luni 20
franci, pe trei luni 10 franci.

N-rii de Duminecă 8 fr. an.
Se poate prenumăra la toate oficiile
poștale precum și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov:
La Administrația „GAZETEI” pe
1 an 20 C. Pe 6 luni 10 C.
pe trei luni 5 C. Cu dusul
acasă: Pe un an 24 Cor. Pe 6 luni
12 Cor. Pe trei luni 6 Cor. Un exem-
plar 10 bani. — Atât abonamentele
cât și inserțiunile se plătesc înainte.

Nr. 179.

Brașov, Mercuri, 18 (31) August

1910.

Naționalitățile și bărbații de stat ai Ungariei.

De Dr. Valer Moldovan.

I.

Toate stăpânirile sunt dela D-zeu, se zice undeva în cărțile cele sfinte.

Nicăiri însă nu se spune că oare stăpânirii, sau popoarele încă ar fi dela D-zeu.

Poatecă deaceia, fiind lucrul acesta de sine înțeles.

Numai cât cei ce au făcut cărțile sfinte nu s-au cugetat la țara ungurească, unde totul e cu puțință ce în alt loc e neputința, și nimic nu e așa de sine înțeles pe aiurea, ca în Ungaria să nu se poată tălmăci și altfel, dacă așa cer interesele mai înalte ale celor dela putere.

E drept că până acolo nu a mers temeritatea bărbaților de stat, ca să sfideze direct adevărul obârșiei D-zecești a popoarelor existente, creând ei însuși popoare noi.

Aferim! Și popoarele cari sunt de prezent le sunt prea multe, și nu știu cum să se scape de ele.

Dacă nu pot să imiteze creațiunea și nici nu o vreau, apoi cel puțin vor să dovedească că pot să desființeze, să zdrobească popoarele cărora nu ei le-au dat viață.

Poporul român așa cum l-a lăsat D-zeu pe aceste plături ale Ungariei e conștuit despre aceea, că viața lui ca popor nu are a și-o mulțumi unei făpturi omeneste.

Nici regii trufași din casa Arpadiană, nici urmașii lor de vițe străine, nici decretelor dietelor feudale nu au fost acei factori, cărora avem să mulțumim noi existența noastră ca popor.

Și noi ca și ori care alt popor din lume suntem produse ale istoriei universale, care în evoluția e vecinică a voit ca să se nască și poporul român, ca o ramură nouă și tină dintr-o trupină veche dar porinită spre putrezire.

Noi știm, că puterea existenței noastre ca popor, ca individualitate etnică diferită de ori ce alt popor stă în conștiința noastră națională.

Acest adevăr atât de simplu, atât de clar nu vor să-l recunoască bărbații de stat ai Ungariei și nu l-au recunoscut puternicii și stăpânitorii de odinioară.

Numai cât în favorul conducătorilor celor trei națiuni ardelen de odinioară, cari au fost atât de naivi a crede, că ștergând poporul român din sânul națiunilor politice, îl vor șterge și de pe fața pământului, se poate aduce motivul atenuant al întunecimii veacului, în care orbecu al atunci oamenii.

Ce să zicem însă despre bărbații așa numiți luminați, Europeni unii dintre ei, chiar mari democrați cum e Br. Banffy, apoi soții lui în șovinism contele Apponyi, chiar Tisza etc. cari sunt convinși, că nu își trebuie decât voință și puterea de lipsă ca să poți șterge de pe fața pământului pentru tot-deauna un product al istoriei universale, un popor cu un trecut de veacuri, cu conștiința trează al eului său național?

Cu altă ocazie mă voi ocupa mai pe larg cu argumentația forțată a lor, basată pe o interpretare greșită a legii de naționalități, că anume legea aceasta nu recunoaște individualitate naționalistă și nici nu acordă nici un drept pe seama acestora, ci ele sunt numai drepturi individuale acordate cetățenilor de altă limbă.

Din interpretarea aceasta greșită și până la negarea totală a existenței peste tot a ori-cărei grupări naționale, e numai un pas.

Bărbații de stat ai Ungariei au găsit aceea apă făcătoare de minuni, care turnându-o peste capetele unui popor de trei milioane, conștiu de sine și de naționalitatea sa, l'a descompus pe acesta în părțile sale constitutive, în indivizi. A nimicit cu totul acea putere de cohesiune națională, care leagă pe Român de Român.

Aceasta minune încă nu a produs-o nime până acum în lumea asta. Pe lângă invenția asta epocală a lui Banffy et cons. dispar cu totul toate problemele mari ale omenirii, cu rezolvirea cărora și-au bătut capul atâția șarlatani și oameni serioși.

Quadratura cercului, secțiunea firului de păr, elixirul vieții și alte minuni sunt date de nulă, din partea genialilor bărbați de stat Ungari, cari au inventat apa miraculoasă, cu ajutorul căreia pot descompune popoare întregi și le transformă în simpli indivizi cu „buze străine”.

Nu știți ce să zici și ce să crezi despre capacitatea unor astfel de bărbați de stat!

Imi vine în minte părerea serioasă și obiectivă a unui istoric englez despre unul dintre bărbații lor de stat, care a riscat o singură dată în public o prostie încornurată.

Dar despre aceasta în n-rul viitor

România și tripla alianță. »L'Indépendance Belge« din Bruxela publică o corespondență din Constantinopol, care încearcă să noteze impresia produsă în cercurile diplomatice de întâlnirea din Marienbad a contelui Aehrenthal cu marele vizir Haaky Pașa.

Fără a iscăli o convenție, spune corespondența, Turcia s-a pus sub protectoratul Germaniei și al Austriei, câștigând prin aceasta de partea sa și pe România, care mai de mult (dela vizita la Sinaia a baronului Beck, șeful statului major al Austriei) face parte din tripla alianță.

Și Haaky Pașa, acum în urmă, în drumul său spre Marienbad, a trecut prin Sinaia, în loc să treacă prin Bulgaria, și a conferit cu regele Carol. Iar acum câteva luni a convorbit cu ministrul de războiu român, cu prilejul vizitei, pe care a făcut-o acesta la Constantinopol.

Toate acestea au produs o impresie de răceală la Sofia.

Totuși a influențat asupra Bulgariei ca să ia o atitudine mai prevenitoare față de Turcia și să-și tempereze pretențiunile.

Se știe, că între România și Bulgaria — zice numițul ziar — există un singur diferend, și anume în chestia teritoriului Arab Tabia.

După stipulațiunile congresului din Berlin, în mod teoretic, România susține, că ar avea drept de stăpânire asupra acestui teritoriu, pe care îl deține Bulgaria.

Misiunea engleză în România. Misiunea engleză însărcinată cu notificarea urcării pe tron a regelui George al V-lea al Angliei, a sosit Duminecă în România mergând pe la Predeal.

Misiunea regală era compusă din ambasadorul extraordinar, feldmaresalul Roberts, însărcinat cu notificarea decesului regelui Eduard al VI-lea și suirei pe tron a regelui Mariei Britanii și Irlandei și împărat al Indiilor, George al V-lea, — din amiralul flotei sir Gerard Noel, generalul sir Jean Hamilton, maiorul Marsch și din d. P. R. F. Signe, aghiotantul maestrului de ceremonie al Curții Mariei Britanii.

Misiunea a sosit în Sinaia la oarele 2.55. La gară a fost întâmpinată de d-l Al. Djuvara, ministru de externe, de co-

»FOILETONUL GAZ. TARNS.«

Jurnalistica antică romană.

Să vede, că înțeleptul rabbi Ben Akiba totu-și are drept cu fraza lui de un scepticism curat iudaic. »Nimic nou sub soare«, această vorbă devenită de alt-fel cam banală, să poate folosi foarte mult chiar în veacul nostru, ce să crede atât de original. Câte creațiuni, după credința noastră, făt și făpturi ale secolului nostru, sunt în ideile deja creațiuni antice. Să vede, că în lumea spiritelor e aceeași lege, ca și în lumea materială, că nimic nu să pierde, nimic nu să naște, totul e numai o transformare continuă. Așa și cu gazetăria, după formă suntem moderni (avem doar și Seghedinul), dar ideia... ei, nimic nou sub soare!

Nu-i vorbă, e mare pașul dela aripile legendare ale lui Dedal și Icar până la monoplanele lui Bleriot sau biplanele Farman, mai mare poate, ca dela »Acta Diurna Urbis«, monitorul oficial al Romei străbune până la rotativa... lui Birăuțiu, dar e numai un paș.

»Acta«, ca monitor oficial, să mai deosebea în mod favorabil de cele de astăzi prin faptul, că pe lângă chestiile pur oficiale mai conținea o mulțime de știri de peste zi, cu aer cam senzațional câte odată, ba chiar și o »Chronique scandaleuse«, care în Roma Divilor Imperatori, de, era une-ori destul de bogată.

Când citești vre-un exemplar din »Acta«, te cuprinde une-ori un simț curios. Te pari transpus, ca prin o vrajă, mașina timpului din romanul englezului Wells, în băjbăiala vieții din Roma antică, în zgomotoasele toruri, în dezbaterile une-ori furtunoase ale senatului, ce se lupta cu absolutismul tiranic a unui Nero sau Caligula, în conversația une-ori foarte picantă și mușcătoare a »saloadelor« romane de pe vremuri. De multe-ori îți pare, că un gazetar modern transpus pe câte-va clipe în Roma veche, a redactat un ziar, pe care îl citești tu uimit, atât de surprinzător e une-ori tonul ziaristic al »Actei«.

Ca exemplu, dăm aici câte-va »știri mărunte«, ca probă despre simțul jurnalistic a reporterului și cronicariului coleg antic, scoase din un exemplar nedatat al »Actei«: Consulul Saviniu va prelua astăzi oficiul său. — O tempestate grea a trecut ieri peste orașul nostru, nepricinuind însă din norocire pagube, trăzind numai un stejar din apropierea Veliei. — În ospătăria »la Urs« din vecinătatea templului Ianus, s'au încăierat niște bătași, răbind greu pe birtaș. — Aedilul Titianus a adus sentința în cauza măcelarilor, cari vându-seră carnea, fără a fi înștiințat autoritățile și fără a o fi supus esaminării. Suma încursă din amende să va folosi pentru ridicarea unui templu. — Zaraful Ansidiu a luat-o la sănătoasă cu o sumă mare de bani. Urmărit fiind imediat și prins, s'a găsit asupra lui suma încă ne-

tinsă. La dispoziția pretorului Fontenius s'au reînnapoiat din suma aceasta banii acelor cetățeni, cari aveau depozite la amintitul zaraf. — etc.

Ei, nu-ți pare, că citești întâmplările zilei din vre-un ziar local al vremilor noastre? Involuntar se naște reflecția, că zău, așa de puțin ne-am schimbat. Aceleași bătași în birt, același zaraf sau bancher defraudant etc. și de atunci sunt două mii de ani...

Conținutul »Actei« era — după cum am amintit — destul de variat. În partea oficială erau publicate legile imperiale și decretelor senatului, lista unor oficiali noi, înșirarea politicianilor, ce erau chemați în audiență la Cesarul sau erau invitați la vre-o festivitate a curții imperiale. Veneau apoi sărbătorile, jertfele, ce aveau să se facă zeilor, jocurile din circ, se menționau apoi evenimentele familiare ale familiilor mai de seamă din Roma, nașteri, cazuri de moarte etc., iar în urmă veneau știri de altă natură, întâmplări de peste zi etc.

Spirit critic nu prea aflăm însă în »Acta« sau, să zicem, colegii de pe vremuri aveau de multeori o fantazie mult mai »exuberantă«, decât se cere dela un gazetar. Aflăm astfel în un număr al »Actei«, după »reportul« unei bătași, istoria senzațională și foarte »fantastă«, a unui Phonix minuat, pasăre, ce s-ar fi aflat în jurul Romei. Se presupune, că numai puțin decât vestitul naturalist Pliniu ar fi autorul acestei »fantasii«, ca să o numim așa.

Pliniu, care, cum reiese, a fost redactor stabil la »Acta«, era un colaborator cu talent esprimat jurnalistic. Afară de Pliniu a mai avut »Acta« și alți mulți colaboratori dintre învățați.

»Acta«, ca monitor oficial, era bine informat și vedem, că chiar istoricii se foloseau de »Acta«, ca de un izvor autentic. Intre alții se folosește Setoniu ca și Tacit, care de aici ia descrierea înmormântării lui Germanicus și dezbaterile senatului, când acesta discuta ridicarea unui templu în onoarea lui Nero și scena furtunoasă, când senatorul Thraseus protestază revoltat împotriva procedurii scârboase al colegilor lui, cari aplaudaseră lui Nero, când cu încercarea acestuia de aș omori mama, etc. etc.

»Acta Diurna Urbis« se publicau în fiecare dimineață în for, de unde apoi librării le dictau la slavii lor și astfel înmulțite se vindeau și se împărțeau la abonați, trimițându-se până în cele mai departate provincii ale vastului imperiu.

Cercetările și descoperirile mai nouă aruncă, după cum vedem, o lumină frapantă asupra jurnalisticii antice, ai cărei muncitori de sigur puteau să scrie mai liniștiți ca strănepoții lor din Dacia felix, astăzi atât de infelix, asupra cărora totdeauna stă spânzurată — coala albastră a procuraturii reg. ung.

La o familie germană se primesc

copii de școală

în cost și educație cu preț moderat. Copii primesc și meditație la învățat, au ocazie a învăța și **limba germană.**

Piano și aparate de gimnastică sunt la dispoziție. Odăi luminoase, sănatoase, cu curte mare și grădină.

A se adresa acum în locuința **Strada Vămei Nr. 14.** în etaj către stradă.

Nr. 1117,1—6.

Antreprize de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3.

vis-à-vis de Băcănă Stéua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aședământul său de înmormântare bogat asortat în cari toate obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor **sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.**

Depou de **cununi** pentru monumente și plănci cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de **marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru** vênêt, pentru **copii,** precum și cioclii.

Comande întregi se execută **prompt și ieftin,** i a u asupra mi și **transporturi de morți în străinătate.**

La casuri de morțe a se adresa la

E. Tutsek.

115—*

Cumpărați cartea veselă și hazlie a lui Noia-Oarđin :

„Năzdrăvăniile viteazului Toporăște“

Vânzoala Filisteilor, viclenia Vulpóilor Cometul Hăluia, și alte minunăți întâmplătoare acum, și scrise cu mult haz pe multe pagini pentru popor. Coperta originală reprezentă pe vestitul opșitar în sat la iei, pe când istorisește despre baron Igi și despre — Goliatu lor. ect. ect. Călăuză la vânzoala viitoare. Prețul 40 bani (20 cruceri) — Se poate comanda dela librăria A. Mureșan Brașov, și dela Administrația

Gazetei Transilvane. Vanzătorilor rabatul cuvevuit

Fabrica de tricotaj

Gheorg Foith & Cie

Magazin cu mărunțișuri și flanelărie, en

gross și en detail

BRAȘOV, Strada PORȚII 24.

Fabricație proprie de ciorapi, jiletei pentru

Dame și bărbați, hăinuțe de copii etc.

din lână curată și bumbac. Mare asortimen

de albituri, tricot de lână și bumbac

Ciorapii se repară bine și ieftin.

PENTRU COMBATEREA anemiei, gâlbănării, slăbiciunii generală, misnuire grea, lipsă de apetit, nervositate, friguri, este probat și cu efect

Vinul feruginos China

Se capătă la producent:

farmacia V. Klein, Brașov, Strada Caterinei Nr. 7. și la farmacia F. JEKLIUS strada Porții. — Nr. 1083 (1—52.)

UȘOR DE TOT,

ce poate face și un copil este spălatul cu Sapunul

Schihet

Care curăță și înalbește tot-odată economisește munca și încedere.

!! Frate Bistrițene !!

Azi neîntâlnim

la

Restaurant

SUCIU

pe Promenadă.

Penzionat Vázsonyi.

Internat pentru băceți din familii bune, cari cercetează vre-o școală în Brașov. Conversațiune în limba germană, franceză și engleză și instrucțiune în muzică. Supraveghiere și prevedere conștientioasă. Cortel higienic și vipt excelent.

Brașov, Strada Ații nr. 11.

Plecarea și sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.

Valabil din 1 Maiu st. n. 1910 și până în 1 Oct. st. n. 1910.

Plecarea trenurilor din Brașov.

Dela Brașov la Budapesta:

- I. Trenul mixt la ora 6:36 min. dimîn.
- II. Tr. accel. (peste Clușiu) la ó. 2:20 m. p. m.
- III. Trenul de pers. la óra 7:40 min. sêra.
- IV. Tr. accel. p. Arad la órele 10:05 m. sêra.
- V. Tr. accel. p. Arad la órele 6:00 min. dim.

Dela Brașov la București:

- I. Trenul de persoane la óra 3:16 m. dim.
- II. Trenul mixt la órele 12:32 m. p. m.
- III. Trenul accel. la óra 2:34 min. p. m. (ce vine pe la Clușiu).
- IV. Tren mixt la órele 6:40 sêra. (* (care circulă numai la Predeal).
- V. Tren accel. la órele 5:26 min. dimîn. (* până la 15 Noemvrie)

Dela Brașov la Zêrnesci (gara Bartolomeiu)

- I. Trenul mixt la óra 9:27 min. a. m.
- II. Trenul mixt la óra 2:48 min. p. m.
- III. Tren mixt la óra 10:11 sêra.

Dela gara Bartolomeiu la Făgăraș:

- I. Tren de pers. la óra 4:34 min. dimîn.
- V. Tren la óra 7:18 minute dimineața. (* are legătură până la Nagyszeben sos. 8:59 seara).
- III. Tren la óra 107 minute p. m.
- IV. Tren la óra 3:10 minute p. m. (* Peketshalom.)
- V. Tren la óra 5:39 minute p. m.

Sosirea trenurilor în Brașov:

Dela Budapesta la Brașov:

- I. Tren acc. p. Arad la órele 5:16 m. dim.
- II. Trenul de persoane la óra 7:35 dim.
- III. Tr. accel. peste Clușiu la ó. 2:19 m. p. m.
- IV. Trenul mixt la óra 8:56 min. sêra.
- V. Trenul accel. la óra 10:04 seara.

Dela București la Brașov:

- I. Tren. de pers. la óra 6:50 min. dimîn. (numai dela Predeal).
- II. Trenul accel. la óra 20 min. p. m. (Are legătură cu Sibiu și Cluj).
- III. Trenul pers., la óra 4:05 m. p. m.
- IV. Trenul mixt, la óra 9:18 min. sêra.
- V. Trenul accel. la óra 10:44 min. seara. (* până la 15 Noemvrie).

Dela Zêrnesci la Brașov (gar. Bartolomeiu).

- I. Trenul mixt la óra 7:30 min. dim.
- II. Trenul mixt la óra 1:20 min. p. m.
- III. Tren mixt la óra 7:27 sêra.
- Dela Făgăraș la gara Bartolomeiu:
- I. Tren la óra 7:04 min. dimineața.
- II. Tren la óra 9:58 min. a. m. *
- III. Tren la óra 12:12 min. a. m.
- IV. Tren la óra 7:17 minute p. m. *
- V. Tren la óra 9:59 minute (* dela Fekete halom.)

Tipografia Mureșanu Brașov

Têrgul Inului nr. 30.

Biroul Tipografiei în curte et. I.

ȘTIINȚĂ, ARTĂ ȘI PROGRES

Telefon inter. nr. 226.

Aici se efeptuesc toate comanda.

Acest stabiliment este arangiat din nou cu un bogat asortiment de material, cu cele mai frumoase și mai moderne corpuri de litere, provăzut cu toate mijloacele tehnice tipariului, astfel încât ne-a flăm în plăcuta poziție de a putea satisface pe terenul artelor grafice, și celor mai rafinate dorințe. Fără concurență, la nivoul recerut de timpul prezent s'a avântat Tipografia A. Mureșian, prin noaua arangiere. Muncitori experți, puteri de primul rang. De acea ne este posibil a pregăti urgent și cu acurateță ori ce lucrare cât de extinse, opuri, Istorii, volume, monografii, și tot felul de lucrări cât de complicate la noi se efeptuesc prompt, cu febrilă iuteală, gust și frumsețe artistică, Prețuri modarate.

Ne rugăm pentru spriginirea binevoitoare prin dese comande.

Toate comanda, scrisorile, mandatele și banii, sunt a se adresa direct la

Direcțiunea Tipografiei A. Mureșian Brașov

IMPRIMATE, CĂRȚI, științifice, didactice și literare. — STATUTE, — foi periodice, Prețuri curente. Protocoale tabelarice, tot felul de Invitări la petreceri, logodnă, cununie, în color și simple, lucrări artistice executate modern. Toate comanda vor fi punctual, grabnic efeptuite cu prețurile cele mai conveniabile.

Atelier de arte grafice stabiliment nou arangiat cu cele mai frumoase litere

LUCRĂRI PENTRU bănci, Bilanțe, Libele de depuneri executate artistic în toate culorile după dorință. Compturi, adrese Circulare, Scrisori, Firme, DIPLOME, GALANTERII, Bilete de vizită, Logodnă, Cununie, Necroloage. Tot soiul de table și anuțe, prețuri foarte moderate. Cele mai moderne tipari-turi comerciale.

Stabiliment de nou asortat și arangiat cu cele mai bogate garnituri